

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد
معاونت آموزشی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

راهنمای یادگیری:
ابزار مدیریت یادگیری
فراگیران در دوره های
آموزش عملی

پاییز ۱۳۹۸

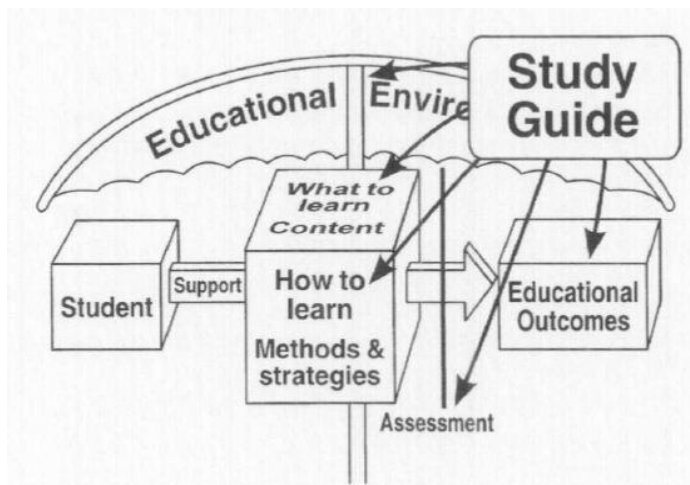
راهنمای یادگیری چیست^۱؟

راهنمای یادگیری به عنوان "ابزار کمکی در قالب یادداشت های چاپی و طراحی شده، برای تسهیل یادگیری دانشجو" تعریف شده است. بر اساس این تعریف با کمک راهنمای یادگیری می توان دریافت که "چه چیزی باید آموخته شود" (محتوا)، "چگونه باید یادگیری صورت گیرد" (مدیریت یادگیری) و می توان به فراگیر کمک کرد که تشخیص دهد "آیا آموزش ها منجر به یادگیری شده است". (فعالیت های انجام شده یادگیری)

" راهنمای یادگیری می تواند به عنوان یک ابزار مدیریتی تلقی گردد که به معلم اجازه می دهد مسئولیت های خود را تمرین کند و در عین حال وظیفه مهمی برای ایفای نقش یادگیری به دانشجو واگذار می کند."

بنابراین می توان گفت راهنمای یادگیری، ابزاری است که تعامل دانشجویان با اجزای مختلف برنامه درسی را تسهیل می کند. در شکل شماره ۱، اجزاء مختلف مرتبط با آن نشان داده شده است. این ابزار آموزشی به دانشجویان کمک می کند تا:

- یادگیری خود را در راستای نتایج مورد انتظار یادگیری طراحی نمایند.
- از فرصت های یادگیری پیش آمده، بهترین استفاده را نمایند.
- راهبردهای یادگیری مناسب را تشخیص دهند.
- برای شیوه های ارزیابی (که خود بخشی از برنامه آموزشی می باشند)، آماده شوند.
- در محیط آموزشی موجود در مؤسسه به شکل مناسبی واکنش نشان دهند.

تصویر شماره ۱: تعامل اجزاء مختلف برنامه درسی با استفاده از راهنمای یادگیری

^۱ این متن برگرفته از کتاب "راهنمای یادگیری: آماده سازی و کاربرد آن در آموزش پزشکی" است.

راهنمای یادگیری:

راهنمای یادگیری، ابزار مناسبی را در ارتباط با موارد زیر در اختیار دانشجو قرار می دهد.

- آنچه دانشجو باید مطالعه کند.
- شیوه مطالعه و یادگیری که لازم است استفاده کند.
- توالی یادگیری که ضروری است رعایت کند.

به عبارت دیگر راهنمای یادگیری، دانشجو را راهنمایی می کند که چه چیزی را باید فراگیرد و چگونه باید آنها را بیاموزد و کمتر به عنوان یک منبع اطلاعاتی مطلق (مانند کتاب) عمل می کند. راهنمای یادگیری، می تواند به عنوان یک راهنمای عمومی در مورد "جزئیات دوره"، "نتایج مورد انتظار یادگیری"، "محتویات دوره"، "شیوه های یاددهی- یادگیری" و "ارزیابی" مورد استفاده قرار گیرد. راهنمای یادگیری به مدرس اجازه می دهد تا نگاه کاملی به آموزش داشته باشد و محتوای آموزشی را با شیوه های یاددهی- یادگیری مناسب منطبق سازد. همچنین به آنها کمک می کند که به شکل مؤثری به روند اجرای برنامه کمک کنند. راهنمای یادگیری موجب می گردد تا توسعه برنامه یا دوره، در طول سال ثبت گردد و چگونگی غنی سازی مواد آموزشی و فرصت های جدید یادگیری ارائه شده مستند شود.

چرا از راهنمای یادگیری استفاده کنیم؟

کارکردهای بالقوه راهنمای یادگیری در تسهیل آموزش در سه گروه دسته بندی می گردد:

- (۱) مدیریت یادگیری دانشجویان
- (۲) تمرکز بر فعالیت های دانشجویان در ارتباط با یادگیری
- (۳) تأمین اطلاعات در مورد موضوع با عنوان مورد نظر

"توجه فرمایید:" در راهنمای حاضر، کارکرد راهنمای یادگیری با هدف مدیریت یادگیری دانشجویان مدنظر است.

راهنمای یادگیری ابزاری جهت مدیریت یادگیری دانشجویان

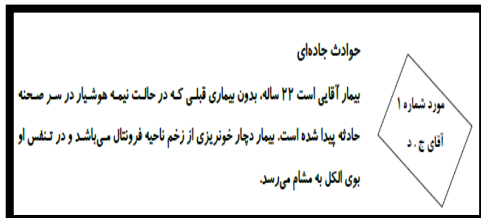
راهنمای یادگیری، در ارتباط با مدیریت یادگیری، می تواند کمک بسیار مهمی به دانشجویان کند. راهنمای یادگیری با کارکرد مذکور شامل اجزای ذیل است:

محتوای راهنمای یادگیری: مدیریت یادگیری
➤ مروری بر عناوین دوره
➤ نتایج/اهداف یادگیری
➤ پیش نیازها
➤ تعیین برنامه زمانی
➤ راهبردهای یادگیری
➤ فرصت های یادگیری
➤ ارزیابی
➤ تماس با پرسنل
➤ نظرات شخصی مولف

➤ **مروری بر عناوین دوره:** در ذیل هر یک از موارد توضیح داده شده است. این بخش شامل آشنایی عمومی با دوره است و مشتمل بر موارد زیر است:

- جزئیاتی از چگونگی مطالعه
- عناوینی که به برنامه مربوط می شود
- ارتباطات هر موضوع به موضوعات قبلی و موضوعات بعدی در دوره
- پیش نیازهای آموزشی یا فهرستی از مطالب آموزشی

نمونه ای از "مروری بر موضوع یا دوره":

مقدمه:
به دوره سیستم قلب و عروق خوش آمدید. در طی چهار هفته آینده، هدف من آن نیست که به شما بیاموزم تا متخصص قلب شوید. حتی این هدف را تعقیب نمی کنم تا هر آنچه شما در مورد قلب نیاز دارید، به شما بیاموزم. بلکه هدف من آن است که زیربنایی را بریزم که شما قادر گردید دانش بالقوه خود در بحث پزشکی قلب را بر آن استوار نمائید. بسیار خرسندم که تمامی تیم خود را در این دوره آموزشی برای کمک به شما در اختیار دارم. راننده آمبولانس، متخصص بیهوشی، بیوشیمیست، تکنسین قلب، کارشناس تغذیه، متخصص قلب، اپیدمیولوژیست، پزشک عمومی، آموزش دهنده پزشکی، میکروبیولوژیست، پرستار، پاتولوژیست، داروشناس، فیزیوتراپیست، متخصص اعصاب، جراح و پزشک عروق همه در ارائه این دوره سهیم اند. زمینه های تخصصی حرفه ای این افراد شاعدی بر ماهیت چند تخصصی بودن پزشکی نوین می باشد که در این دوره مد نظر ما می باشد. همچنین، همانند زندگی که قلب در میان آن است، در پزشکی نیز کاردیولوژی نیز در قلب پزشکی است.
امید دارم از این چهار هفته لذت و بهره کافی را ببرید. شما دوره های سخت تری را نیز پیش رو دارید اما ایجاد بنیه علمی قوی در طب قلبی - عروقی مرحله بسیار مهم در این سفر شما برای طی مسیر دوره مبتدی بر سیستم در پزشکی می باشد.

➤ نتایج مورد انتظار یادگیری:

راهنمای یادگیری می تواند اهداف کلی و اختصاصی هر دوره را تعیین نماید و به فراگیران توضیح دهد که در ارتباط با نتایج یادگیری، چه انتظاراتی از آنان وجود دارد. راهنمای یادگیری می تواند هسته اصلی برنامه درسی را برای فراگیر روشن نموده و به او بگوید چه چیزی را باید یاد بگیرد. چه چیزی را خوب است یاد بگیرد و چه چیزی را ضرورت ندارد، بیاموزد. نتایج به صورت «آنچه باید در دوره پوشش داده شود» شامل موارد زیر می باشد:

- فهرستی از نتایج یادگیری مورد انتظار
- فهرست جزئیات از اهداف عینی
- تقسیم اهداف یادگیری در یکی از سه طبقه ضروری، مهم، یا جالب
- خلاصه ای از موضوعات یادگیری
- نقشه مفهومی حوزه مورد مطالعه
- فهرستی از محتوای آموزشی
- مجموعه ای از کتاب ها یا مواد آموزشی و منابع پوشش دهنده موضوع
- مجموعه ای از وظایف جهت تسهیل یادگیری مبتنی بر وظیفه (Task-Based Learning)
- بلوپرینت آزمون و جزئیات چگونگی ارزیابی برای اطمینان از تسلط در آن موضوع

➤ تعیین پیش نیازهای آموزشی:

راهنمای یادگیری، می تواند به فراگیر کمک کند تا نیازهای فردی خود را در ارتباط با برنامه درسی شناخته و مرتفع سازد. راهنمای یادگیری، پیش نیازهای آموزشی را در موضوع یا دوره مورد نظر مشخص می نماید. پیش نیازها، دانش و مهارت لازم پیش از آغاز مطالعه هر موضوع است که شامل مفاهیمی است که فراگیر قبلاً آنها را آموخته است و آزمون داده است. در صورتی که فراگیری به تبحر لازم دست نیافته باشد، راهنمای یادگیری کمک می کند تا این کمبود را آگاه شود و نسبت به رفع آن تلاش کند. راهنمای یادگیری به دانشجویان کمک می کند هر موضوع درسی را به عمق و سطح پیچیدگی خاص آن مطالعه نمایند و شیوه متفاوت یادگیری را در مورد هر یک به کار برند.

➤ تعیین برنامه زمانی:

راهنمای یادگیری این اطمینان را به وجود می آورد که دانشجویان از زمان مطالعه خود بهترین استفاده را داشته باشند هنگامی که حجم وسیعی از اطلاعات برای مطالعه و طیف وسیعی از منابع مولتی مدیا (چند رسانه ای) در اختیار دانشجویان قرار می گیرد، راهنمای یادگیری کمک زیادی به وی می کند. راهنمای یادگیری استفاده حداکثر از منابع موجود از جمله زمان را تضمین می کند و علاوه بر این، منابع مرتبط به برنامه درسی را به شکل مناسب معرفی می کند.

➤ راهبردهای یادگیری:

راهبردهای یادگیری به معنای ارائه پلان کلی در فرایند یاددهی-یادگیری است. استفاده از راهبردهای دانشجوی-محور، مبتنی بر مسئله و مبتنی بر ادغام توصیه می شود. توجه به این نکته لازم است که، راهبرد انتخابی مستلزم استفاده از روش های تدریس و آماده سازی منابع و فرصتهای متناسب با آن است. برخورداری از مهارت مطالعه مناسب، در فرایند یادگیری اهمیت دارد. راهنمای یادگیری می تواند دانشجویان را در مورد شیوه مطالعه آگاه سازد و روش مناسب را برای وی تعیین نماید. راهنمای یادگیری همچنین می تواند به دانشجویان کمک کند از زمان در دسترس خود بهترین استفاده را ببرند.

➤ تعیین فرصت های یادگیری:

راهنمای یادگیری دارای جداول زمانی است و می تواند فرصت های یادگیری در دسترس و منابع آموزشی و چگونگی استفاده از آن را به فراگیران معرفی نماید. چنین فرصت هایی شامل جلسات سخنرانی های رسمی، شرکت در گزارشات صبحگاهی و فرصت های فردی برای کار و خودآموزی می باشد. راهنمای یادگیری نشان می دهد که چگونه چنین فرصت هایی می تواند برای حصول نتایج مورد انتظار یادگیری کمک نمایند.

راهنمای یادگیری به فراگیران کمک می کند تا از چگونگی دسترسی به تسهیلات کتابخانه، فضاهای مطالعه و سایر تسهیلات در دسترس برای بهبود محیط یادگیری اطلاع یابند.

نمونه هایی از تعیین فرصت های یادگیری در راهنمای یادگیری :

شما باید در پروسیجرهای مربوط به دسترسی به نخاع، با حضور در کنار متخصص بیهوشی در اتاق عمل، تجربه کسب نمایید.

 در شروع آموزش شما، باید فرصت هایی را برای کسب آموزش برای خود مهیا کنید. شما باید با ثبت کردن آنچه که در هر جلسه برای شما رخ می دهد به یادگیری خود کمک نمایید. برای کمک گرفتن از مدرسین خود در مواجهه با مشکلات در اولین مرحله عجله نکنید.

 بیشتر تئوری های مربوط به این موضوع احتمالاً در ذهن شما وجود دارد، اما در صورت تمایل می توانید با نگاه به این کتاب بازنگری لازم را در ذهن خود انجام دهید. کتاب:

Kidd E A M and Joyston-Bechal S (1987)
Essentials of Dental Caries: the Disease and its Management
Bristol. (Wright. (184 pages)

 مطالعه مجدد آنچه که در مورد برقراری ارتباط با بیمار می دانید، برای شما سودمند خواهد بود. به فصل زیر از کتاب Kidd and Joyston- Bechal's در صفحه ۲۱ مراجعه کنید.

Patient education: PP 171-178
Diet and Caries: PP 68-82
Fluoride supplementation: PP 83-102

فرصتهای یادگیری مانند راندهای بالینی، درمانگاه، ژورنال کلاب، گزارش صبحگاهی و غیره لازم است جهت استفاده بهتر دانشجو معرفی شده و اهداف هر یک توضیح داده شود. همچنین تأکید گردد در هر یک از فرصتهای مذکور چه مهارتهایی می توان کسب نمود.

➤ نحوه ارزیابی:

در این بخش، جزئیاتی در رابطه با شیوه های ارزیابی فراگیران در طی دوره و ابزارهای ارزیابی مورد استفاده ارائه می شود. در راهنمای یادگیری ممکن است سوالاتی به صورت نمونه در اختیار فراگیران قرار بگیرد. همچنین ممکن است فرصت های در دسترس فراگیر برای کسب مهارت های مورد نظر معرفی شده باشند. ارائه سناریوهای مناسب جهت تحلیل توسط فراگیران و تعیین تکالیف جهت یادگیری بهتر در این بخش توصیه می شود.

مطمئن شوید که اطلاعات مربوط به تصویربرداری بالینی در سلامت فرد را خوب فرا گرفته اید.	
برخی اطلاعات مبنایی در مورد ژنتیک مولکولی سرطان نیز مورد انتظار است.	
اگر فردی نسبت به بیمار بی احترامی کند و رفتار غیرمحترمانه داشته باشد و نسبت به راحتی و احساسات او بی توجه باشد، قطعاً در این دوره مردود خواهد شد. حتی اگر همه اطلاعات لازم را از نظر علمی داشته باشد جراح ارشد	

➤ ارتباط با اساتید و دریافت حمایت:

راهنمای یادگیری تعیین می کند که چگونه فراگیر می تواند به هنگام نیاز، حمایت های لازم را دریافت نماید. راهنمای یادگیری، مدرس و گروه همکاران وی را در مورد مسئولیت های ایشان در برنامه رهنمایی کرده و به فراگیران می گوید چگونه می توانند از این افراد کمک بگیرند.

از این فرصت برای بحث و تبادل نظر از مدرس خود استفاده کنید. در باب موضوعات و عناوین

ذیل می‌توانید اطلاعاتی را از مدرس خود کسب نمایید.

- نقش دندانپزشک به عنوان آموزش دهنده
- نقش سایر اعضای تیم در آموزش سلامت دندان‌ها
- آموزش اقتصاد در بهداشت دندان به صورت عملی
- کودک مبتلا به پوسیدگی دندان

➤ نظرات شخصی مؤلف:

نظرات شخصی مدرسین یا متخصصین در این موضوع می‌تواند در راهنمای یادگیری گنجانده شود تا با ارائه نکات مهم در فرآیند یادگیری به فراگیران کمک کند. در این بخش موضوعات مهم و یا نکات کلیدی برای توجه بیشتر و یا یادگیری بهتر فراگیران مورد توجه قرار می‌گیرد.

دانشجویان در این قسمت با این مشکل روبرو می‌شوند، توصیه می‌گردد به محض مواجهه با این مشکل به منابع معرفی شده رجوع نمایید، قطعاً درک شفاف‌تری از موضوع خواهید یافت!

در مورد محتوای درسی، مدرس می‌تواند نظر شخصی خود را بیان کند مثلاً "سوء تفاهم رایج در این موضوع آن است که ... " اختلاف نظرانی در باب این موضوع وجود دارد ... " احتمالاً مهمترین تغییر ایجاد شده در این موضوع مربوط است به ... " .

منابع:

شریعتی، محمد. دادگری، علی. راهنمای یادگیری: آماده سازی و کاربرد آن در آموزش پزشکی. دانشگاه علوم پزشکی شاهرود. تهران

۱۳۸۶

تهیه و تنظیم: دکتر فاطمه کشمیری (مدیر مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه) ۹۷/۳/۲۷